

УДК 339.334

ГЕНЕЗА КОНЦЕПЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Глухова Д. А., к.е.н., асистент, Інститут міжнародних відносин Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Глухова Д. А. Генеза концепцій глобального інноваційного розвитку.

В статті розглянуті основні теоретичні підходи глобального науково – технічного прогресу. Сформовані концептуальні підходи розвитку системи міжнародних економічних відносин в контексті інноваційного розвитку та обґрунтовані базисні концепції нововведень в їх історичній генезі. Теоретично обґрунтовано основні концептуальні підходи глобального інноваційного розвитку в їх історичній генезі. Розглянуто концепцію національної інноваційної системи, яка базується на системному розумінні інноваційного процесу та враховує нелінійні зв'язки між суб'єктами в процесі здійснення інновацій. В сучасному трактуванні соціально-психологічна концепція теорії нововведень пов'язана з пріоритетом людських відносин в управлінні інноваційною діяльністю. Основне місце в ній посідають проблеми ролі особистості, поведінки, мотивації, рівень освіти, аналіз соціально-психологічних і організаційно-соціологічних чинників. Для цих теорій основним чинником є виділення певної групи людей як особливих носіїв інновацій. Доведено, що на сучасному етапі інноваційний тип розвитку суспільства стає визначальним фактором економічного зростання для будь - якої держави та посилення її міжнародних конкурентних позицій. Спостерігається формування нової глобальної економічної моделі з урахуванням високотехнологічної складової.

Глухова Д. А. Генеза концепцій глобального інноваційного розвитку.

В статье рассмотрены основные теоретические подходы глобального научно - технического прогресса. Сформированы концептуальные подходы развития системы международных экономических отношений в контексте инновационного развития и обоснованы базисные концепции нововведений в их исторической генезе. Теоретически обоснованы основные концептуальные подходы глобального инновационного развития в их историческом генезисе. Рассмотрена концепция национальной инновационной системы, которая базируется на системном понимании инновационного процесса и учитывает нелинейные связи между субъектами в процессе осуществления инноваций. В современной трактовке социально-психологическая концепция теории нововведений связана с приоритетом человеческих отношений в управлении инновационной деятельностью. Основное место в ней занимают проблемы роли личности, поведения, мотивации, уровень образования, анализ социально-психологических и организационно-социологических факторов. Для этих теорий основным фактором является выделение определенной группы людей как особых носителей инноваций. Доказано, что на современном этапе инновационный тип развития общества становится определяющим фактором экономического роста для любого государства и усиления ее международных конкурентных позиций. Наблюдается формирование новой глобальной экономической модели с учетом высокотехнологичной составляющей.

Glukhova D. Genesis concepts of global innovation.

The article describes the main theoretical approaches of global scientific - technical progress. Formed conceptual approaches development of international economic relations in the context of innovation and reasonable basic concept of innovation in their historical genesis. Theoretically grounded basic conceptual approaches of global innovation development in their historical genesis. The concept of a national innovation system, which is based on a systemic understanding of the innovation process and takes into account nonlinear relationships between the entities in the implementation of innovation. In the modern interpretation of the socio-psychological concept of the theory of innovations related to the priority of human relations in the management of innovation. Central to it are problems of the role of personality, behavior, motivation, level of education, the analysis of the socio-psychological, organizational and sociological factors. For these theories, the main factor is the allocation of a certain group of people as a special media innovation. It is proved that at the present stage of development of an innovative type of society becomes the determining factor of economic growth for any country and enhance its international competitive position. There is a new global economic model with the high-tech component.

Постановка проблеми. Перехід світової спільноти на засади сталого економіко – екологічного і техніко - технологічного розвитку, формування висококонкурентної глобальної моделі такого розвитку об'єктивно зумовлює необхідність активізації досліджень у сфері високих технологій науковцями не лише природничих (фізики, хімії, біології), а й економічних наук.

Аналіз останніх досліджень. Проблематиці розвитку глобальних інноваційних процесів присвячена велика кількість робіт як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Окремі її тенденції та прикладні аспекти досліджуються такими зарубіжними науковцями: А. Чо, Д. Артуром, Г. Біннігом, С. Деккером, Е. Дрекслером, Д. Ейлером, Р. Керлом, М. Кнолллом, Н. Танигучи, Д. Туром, Р. Фейнманом. Серед вітчизняних дослідників необхідно відзначити роботи: В. Вергуна, В. Геця, В.Горохова, М.Дудченка, О.Каніщенко, С.Кіреєва,

Д.Лук'яненка, Т.Медведкіна, В. Новицького, А.Поручника, В. Семиноженка, О. Ступницького, А. Філіпенка, О. Шниркова.

Мета статті. Теоретично обґрунтувати основні концептуальні підходи глобального інноваційного розвитку в їх історичній генезі.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі, країни – лідери світового господарства прискорили темпи соціально – економічного розвитку на основі використання переваг науково – технологічного співробітництва як складової сучасних глобалізаційних процесів, які, у свою чергу, забезпечують торговельну та виробничу цілісність МЕН за рахунок впровадження нових технологій та ефективного функціонування національних інноваційних систем.

Концепція національної інноваційної системи (національна система нововведень), яка базується на системному розумінні інноваційного процесу та враховує нелінійні зв'язки між суб'єктами в процесі здійснення інновацій, зародилася в кінці 1980 – х рр. Основоположниками даної концепції прийнято вважати таких вчених – економістів як: Б. Лундвала, К. Фрімана та Р. Нельсона. К. Фріман розглядав НІС як “систему інститутів у суспільному та приватному секторах, діяльність і взаємодія між якими спрямовані на ініціювання, імпортування, модифікацію та дифузії нових технологій” [5, с. 234]. На основі інституціональних теорій вчених Р.Коуза і Д.Норта, він продовжив дослідження інституційного контексту інноваційної діяльності, підкреслюючи, що НІС є свого роду мережею інституційних структур у державному і приватному секторах економіки, активність і взаємодія яких ініціює, створює, модифікує і сприяє дифузії нових технологій..

Для Р. Нельсона визначальними факторами поставали проблеми державної наукової і технологічної політики та їх реалізація, а також можливостей та обмежень в сучасних національних інноваційних системах країн з різним рівнем розвитку. Р.Нельсон виявляє, що порівняння досвіду різних країн в історично тривалі періоди свідчить про те, що саме включення ринкових регуляторів у механізм державної інноваційної політики дає найбільш ефективні результати. Б. Лундвалл, у свою чергу, досліджував взаємини між виробниками та споживачами нових знань і технологій в межах однієї держави та порівнював пріоритетні характеристики, які складаються на цій основі інноваційних систем в країнах Північної Європи. Відповідно до уявлень Б.Лундвалла, взаємодію фірм у процесі розробки технологій значно частіше реалізується всередині країни і визначаються особливостями її інституційної структури, якої особливої уваги приділяв економіст - вчений Д.Норт. Він виходив з того, що інститути задають систему стимулів (позитивних і негативних), направляючи діяльність людей у певний напрям. Технологія, з його точки зору, задає тільки верхню межу досяжного економічного зростання. У контексті інституціональної теорії це означає, що при нульових трансакційних витратах збільшення обсягу знань і їхнього застосування є фактором зростання потенційного добробуту.

В центрі уваги досліджень згаданих вчених знаходяться національні особливості організації інноваційного процесу, функції окремо розглянутих суспільних та приватних інститутів, а також форми взаємодії даних інститутів на різних стадіях здійснення технологічних інновацій, але не розкриті концептуальні основи використання інноваційних технологій у їх повному обсязі, що дозволяє прискорити їх розвиток. Взаємодія інституціональних структур і технологій, їх спільної ролі в економічному і соціальному розвитку визначає теорія довгих хвиль М. Кондратьєва, що є основою науково – технологічного суспільства, яка, у свою чергу, характеризується перемінною інноваційних впроваджень у виробництво та її “адаптації” до якісно нових умов економічних відносин. Основний внесок М. Кондратьєва полягає в тому, що він вперше створив комплексну економічну схему, що відображає хвилюобразні коливання економічної динаміки трьох видів: короткі цикли, середні та великі з зображенням вікового тренду (тенденції) розвитку економіки. В результаті дослідження дані коливання отримали назву “довгі хвилі економічної динаміки Кондратьєва”, “кон'юктурні темпи” або “технологічні уклади”. Теорія довгих хвиль виходить з того, що економічна система постійно знаходиться в стані відхилення від макроекономічної рівноваги. По-перше, це відхилення попиту від пропозиції та навпаки на довгих відрізках часу. По-друге, воно, пов'язане зі зміною попиту на устаткування, будівлі, будівельні матеріали тощо. Ці відхилення спостерігаються в рамках виробничих циклів середньої довготи, тривалість яких складає 40-60 років. Вони мають місце на ринку виробничих будівель, будівель інфраструктури та робочої сили. Важливо відмітити, що перший та другий типи коливань мають місце при одному і тому ж технологічному рівні виробництва, в рамках якого відбувається зміна ряду поколінь техніки та технології. [2, с.34]

Дана теорія є основою зародження класичного інноваційного напрямку, розвиток якого припадає на початок ХХ ст. і пов'язаний з роботами таких західних економістів як: Й.Шумпетера, В. Зомбарта, В. Мітчерліха та С. Кузнеця. Розглядаючи концептуальні підходи згаданих економістів, роботи яких написані до 20 – х рр., виявляється, що капіталістичне підприємство є клітиною господарської системи капіталістичного господарювання та джерелом життя. Дослідивши динаміку економічних показників крізь призму “Довгих хвиль Кондратьєва” Й. Шумпетер висунув гіпотезу, що вони розкриваються в економіці з періодичною концентрацією, або кластеризацією важливих нововведень у відносно короткі проміжки часу. Розглядаючи феномен даної теорії, він звернув увагу на нерівномірність розвитку різних секторів економіки - швидке зростання одних і застій в інших. Він висунув теорію "ефективної конкуренції", що розглядає ринковий механізм в епоху "великого бізнесу" як ефективну взаємодію сил монополії і конкуренції, і яка базується на нововведеннях, що додають особливий динамізм економічному розвитку. Об'єктом дослідження Й. Шумпетера виступають науково-технічний та техніко-економічний прогрес. На цій основі він відкрив та обґрунтував якісно новий тип економічного розвитку – інноваційний, тим самим, створивши цілісну теорію інноваційного типу розвитку. [3, с.159]

У 1930 р. у праці «Віковий рух у виробництві і цінах» американський економіст С. Кузнець на підставі аналізу макроекономічних показників п'яти країн виявив закономірності їх довготривалої динаміки і прийшов до висновку, що тренд будь-якого з виробничих рядів відображає цикл домінуючої для кожного з них технічної інновації або відкриття нових ринків або природних ресурсів. Так, він підтвердив концепцію Й. Шумпетера про взаємозв'язок між підприємницькою активністю і «кластерами» інновацій та довів, що бажання інвестувати у нові товари або нові види техніки, а також сама можливість цього виникають лише в особливих умовах — якщо зростає виробництво. Подальшого розвитку теорія нововведень набула після Другої світової війни, передусім у США, у результаті всебічних емпіричних досліджень і спроби теоретичного узагальнення процесів впровадження інновацій. Проблеми нововведень у цей час вивчалися багатьма вченими, найвідомішими серед яких є Г. Менш, Б. Твісс, Е. Менсфілд, Е. Роджерс.

На той час виробництво зіткнулося з проблемами освоєння нових технологій. У 1947 р. розпочинається впровадження напівпровідникової технології, яка являла собою справжнє базисне нововведення. Мікроелектронна технологія справила всеосяжний вплив на всі аспекти життя суспільства. У виробничих організаціях виникали серйозні проблеми, оскільки нова технологія породжувала «адаптаційний лаг», тобто сама по собі розвивалась набагато швидше, ніж відбувалися відповідні соціальні, психологічні й організаційні зміни. Нова технологія зумовлювала зміни в різних видах діяльності: управлінських, інформаційних, гнучких виробничих системах, контролю виробничих запасів, наукових досліджень і розробок, канцелярських операцій, відбуваються зміни організаційних структур підприємств та їх стратегій.

Дослідивши дану проблематику вчений - економіст Е. Роджерс у своїй праці «Дифузія інновацій» об'єднав наявні теорії розповсюдження інновацій та виділив чотири аспекти власної ідеї: процес ухвалення рішення використання інновації; індивідуальна сприйнятливість до інновацій; норма сприйняття; властивості сприйняття. Крім того, вчений поділяє реципієнти на категорії відповідно до індивідуальної сприйнятливості: новатори - схильні до ризику, мають значні фінансові ресурси, застосовують технічні знання; ранні реципієнти - соціальні лідери, обережніші за новаторів; рання більшість - розсудливі, йдуть за іншими при сприйнятті інновації; пізня більшість - скептики, приймають нововведення після прийняття його більшістю; пізні реципієнти - консерватори, приймають інновації коли вони є загальноприйнятими.

Починаючи з 60-х років дослідження з вивчення нововведень проводились у Німеччині, зокрема, професором Г. Меншем. Він став найпопулярнішим продовжувачем теорії Й. Шумпетера і розвинув його концепцію, ґрунтуючись на сучасному рівні наукових знань. Внеском Г. Менша в теорію інновацій було уточнення класифікації інновацій і висування «гіпотези перервності». Г. Менш дотримувався думки, що нововведення вносять радикальні зміни у виробництво, у базисні інновації, тобто вони «приходять групами, або хвилями і перебувають у безпосередньому зв'язку з кризовими явищами або процвітанням економіки». [6, с. 89] Концепцію Г. Менша поділяє американський економіст Р. Фостер, який, узагальнюючи великий фактичний матеріал і використовуючи S-подібні логістичні криві як основний аналітичний засіб, виявив наявність технологічних меж та технологічних розривів і довів об'єктивність циклічного розвитку. Вивчаючи успіхи та невдачі корпорацій протягом тривалого часу (20-25 років), Р. Фостер виявив закономірності і принципи цих подій. Він встановив, що нововведення підкоряються певній логіці та прогнозуванню і на цій основі можлива оцінка глибини тих змін, які відбудуться в майбутньому. Для цього, на думку Р. Фостера, компанії повинні вести сконцентровану програму накопичення наукових знань за допомогою досліджень.

На сучасному етапі з розвитком новітніх технологій актуальності набули теорії, які абсолютизують роль науково – технічного фактору у розвитку суспільства, які отримали назву технократичні. Вони визначають сучасну техніку та технологію основними факторами впливу на соціальні та економічні зміни. Згідно з даними теоріями, науково – технічний прогрес впливає не тільки на продуктивність праці та економічну ефективність матеріального виробництва, але й на розвиток соціальної структури суспільства, політичні процеси, а також, процеси, які відбуваються в духовній сфері громадського життя.

До таких теорій відносять: теорію індустріального суспільства (Р. Арон), стадій зростання (У. Ростоу), нового індустріального суспільства (Дж. Гелбрейт), постіндустріального суспільства (Д. Белл), надіндустріального суспільства (О. Тоффлер), технотронного суспільства (З. Бжезинський). В них більше спільного, ніж відмінного, оскільки вони різняться лише незначними аспектами, обумовленими тим, що створювалися на різних стадіях науково-технічного прогресу. Кожна з цих концепцій відображає особливості тієї або іншої стадії. По суті, всі зазначені вище теорії визначають науково-технічний прогрес як чинник, що діє багато в чому незалежно від інших економіко – політичних та соціальних обставин і визначає розвиток суспільства.

В кінці ХХ століття набувають поширення неокласичні теорії ендogenous розвитку. Серед вчених-економістів, які розглядали дану тему, варто відзначити наступних: Р. Солоу, П. Ромер, К. Еррод, Р. Лукас, С. Гроссман. Основною ідеєю є здійснення технологічних змін шляхом проведення науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт з метою максимізації прибутку протягом тривалого часу. В моделях ендogenous зростання виробнича функція будується з трьох факторів виробництва: праця, фізичний капітал і людський капітал. На відміну від праці і фізичного капіталу людський є надбанням всього суспільства, а не окремих економічних суб'єктів, тому може бути використаний всіма підприємствами. При цьому він розглядається як довготривалий економічний ресурс, що нагромаджується в результаті отримання освіти людиною у молодому віці та забезпечує підвищення продуктивності праці впродовж наступного періоду її трудової діяльності. [6, с. 65]

До сучасних концепцій інноваційного розвитку відноситься теорія інтелектуальної технології австрійського економіста і філософа, представника нової австрійської школи, прихильника ліберальної економіки

та ринку, лауреата Нобелівської премії з економіки 1974 року Ф. Хайєка. У зазначеній теорії автор вважав основою цивілізації інформаційну концепцію «порядку, що розширюється». Ф. Хайєк порівнював ринок з «гігантською інформаційною машиною», що містить велике «наявне, розсіяне знання» про потреби і виробничі можливості людей, інформацію якою вони володіють. При цьому, інформація яку надає ринок, та відповідної реакції створюють і подовжують ланцюги підприємців і споживачів, а також дають можливість експериментувати, ризикувати, відповідно досягаючи максимальних результатів.

Ринок формує сукупність дій підприємців і споживачів, які базуються на недостатньому володінні знаннями. Крім того, Ф. Хайєк сформулював ідею ефективної конкуренції, врахувавши такий чинник, як монополію на інформацію, що пов'язана з НТР та діяльністю підприємця-новатора. Ф.Хайєк писав: «Практично кожен індивід має певні переваги щодо інших у тім розумінні, що він володіє унікальною інформацією, якій можна знайти вигідне застосування, але котру можна використати лише за умови, коли рішення, що залежать від цієї інформації, приймає він сам або бере в цьому активну участь».

Американський вчений австрійського походження, економіст, публіцист, один з найвпливовіших теоретиків менеджменту ХХ ст. П. Друкер у своїх творах «Інновація та підприємництво» (1985) та «Посткапіталістичне суспільство» (1993) сформував теорію інноваційної економіки і підприємницького суспільства. Вчений вважав, що економіка 90-х років ХХ століття принципово відрізняється від економіки 60-70-х років, яка ґрунтувалася на виробництві, і як наслідок підприємці зосереджували зусилля на вдосконаленні свого виробництва, зокрема великі компанії, які займають домінуюче положення на ринку.

Теорію П. Друкера підтримали економісти К. Макконнелл та С.Брю, які вважали фактором інноваційного розвитку великі компанії та обґрунтовували зазначене тим, що нові технології потребують використання великого капіталу, централізованого та інтегрованого ринку, багатих і надійних джерел сировини. Іншими словами, тільки великим компаніям під силу забезпечити технічний прорив, оскільки вони мають відповідну владу на ринку, достатню ресурсну базу, в той час як малому бізнесу це не під силу. Як стверджують К.Р. Макконнелл та С.Л Брю.: «Нововведення є основним фактором економічного росту, і саме прагнення надприбутку лежить в основі більшості нововведень».

Істотний внесок до розвитку сучасної інноваційної теорії зробив визнаний фахівець в області вивчення конкуренції на міжнародних ринках М.Портер, який розробив теорію конкурентних переваг країн. На його думку, чим сильніше розвинена конкуренція на внутрішньому ринку країни і вище за вимоги покупців, тим більше імовірність успіху компанії з цієї країни на міжнародних. М. Портер, проаналізувавши чотири види конкурентних стратегій: на основі природних ресурсів і дешевої робочої сили, інвестицій, інновацій та багатства, дійшов висновку, що економічного домінування домагаються країни, що конкурують на основі інновацій. Крім того, він наголошував, що подолання природних труднощів при правильній стратегії приводить до зростання конкурентних переваг. При цьому, М. Портер ввів поняття економічного кластера, показавши, що конкурентоспроможність компанії багато в чому визначається її економічним оточенням.[1].

Економічний, соціально – політичний, науково- технологічний, культурний розвиток останньої чверті ХХ –початку ХХІ ст. відбувається під зростаючим впливом глобалізації. Розгортання глобалізованого процесу відбувається в певних формах, або іншими словами, він має свої іманентні форми прояву. Вони здебільшого викристалізуються і мають своє матеріальне втілення в збільшенні обсягів та диверсифікації структури міжнародної торгівлі; в міжнародних прямих і портфельних інвестиціях; в переміщеннях робочої сили по всьому полю світового господарства та у зростаючому використанні знань та новітніх технологій. В результаті глобалізаційних процесів, які стимулюють подальший розвиток концепцій глобального науково-технологічного розвитку сформувалася теорія прискорення, або теорія інноваційного підприємництва. Як представників даної концепції виділяють наступних вчених: Х. Барнет, Є.Вітте, Е.Денісон.

Вищезазначені вчені ґрунтують свої положення на теорії довгих хвиль М. Кондратьєва і розглядають розвиток підприємництва за моделлю США, яке пов'язане з новаторським ризиковим підходом (синдром Силіконової долини). Соціально-психологічна концепція теорії нововведень пов'язана з пріоритетом людських відносин в управлінні інноваційною діяльністю. Основне місце в ній посідають проблеми ролі особистості, поведінки, мотивації, рівень освіти, аналіз соціально-психологічних і організаційно-соціологічних чинників. Для цих теорій основним чинником є виділення певної групи людей як особливих носіїв інновацій.

Висновок. Підсумовуючи вищесказане, доцільно зазначити, що на сучасному етапі інноваційний тип розвитку суспільства стає визначальним фактором економічного зростання для будь - якої держави та посилення її міжнародних конкурентних позицій. Спостерігається формування нової глобальної економічної моделі з урахуванням високотехнологічної складової.

Список використаних джерел:

1. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посібник / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов – К.: ЦУЛ, 2012. – 448 с.
2. Кондратьев Н. Д. Проблемы экономической динамики / Кондратьев Н. Д.; редкол. : Л. И. Абалкин (отв. ред.) и др. — М. : Экономика, 1989. — 526 с.
3. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Шумпетер И. ; пер. с нем. Автономова В. С. и др. — М. : Прогресс, 1982. - 455 с.

4. Freeman C. Technology policy and economic performance / C. Freeman. — London : Printer publishers, 1987. - 451 p.
5. Mensh G. Stalemate in technology : innovation overcome the depression / G. Mensh. — Cambridge (Mass), 1979. - 352 p.
6. Solow R. M. A contribution to the theory of economic growth / R. M. Solow // Quarterly Journal of Economics. - 1956. - February. - P. 65-94.

Ключові слова: науково – технічний прогрес, інновації, глобалізація, інтернаціоналізація, нововведення.

Ключевые слова: научно - технический прогресс, инновации, глобализация, интернационализация, нововведения.

Keywords: scientific - technical progress, innovation, globalization, internationalization, innovations.

УДК 339.923.061.1 ЄС: 330.341.1

ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО- ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ КЛАСТЕРІВ

Хмара М.П., к.е.н., м.н.с., кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Хмара М. П. Формування нормативно-правового забезпечення розвитку високотехнологічних кластерів.

Зроблено аналіз заходів щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення розвитку високотехнологічних кластерів. Проведено аналіз діючих нормативно-правових актів України. Запропоновано заходи щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення розвитку транскордонних кластерів. Виявлено, що кластерний підхід є прекрасною основою для створення нових форм об'єднання знань, стимулюючи виникнення нових науково-технічних напрямків. Обґрунтовано, що перспективним напрямом розвитку світової та української економіки є формування регіональних інноваційно-технологічних кластерів - комплексів підприємств (промислових компаній, дослідницьких центрів, наукових установ, органів державного управління, громадських організацій) на базі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів, пов'язаних технологічним ланцюжком. Високотехнологічні кластери належать до типу "генераторів нових технологій", їхня діяльність характеризується радикальним інноваційним процесом, створенням світових інновацій. Створення високотехнологічних кластерів прискорює процес в окремих галузях, викликає сплеск інновацій та зміцнює здатність конкурувати на світовому ринку.

Хмара М. П. Формирование нормативно-правового обеспечения развития высокотехнологических кластеров.

Сделан анализ мероприятий по усовершенствованию нормативно-правового обеспечения развития высокотехнологических кластеров. Проведен анализ действующих нормативно-правовых актов Украины. Предложены мероприятия по усовершенствованию нормативно-правового обеспечения развития трансграничных кластеров. Выведено, что кластерный подход является прекрасной основой для создания новых форм объединения знаний, стимулируя возникновение новых научно-технических направлений. Обосновано, что перспективным направлением развития мировой и украинской экономики является формирование региональных инновационно-технологических кластеров - комплексов предприятий (промышленных компаний, исследовательских центров, научных учреждений, органов государственного управления, общественных организаций) на базе территориальной концентрации сетей специализированных поставщиков, основных производителей и потребителей, связанных технологической цепочкой. Высокотехнологические кластеры принадлежат к типу "генераторов новых технологий", их деятельность характеризуется радикальным инновационным процессом, созданием мировых инноваций. Создание высокотехнологических кластеров ускоряет процесс в отдельных отраслях, вызывает всплеск инноваций и укрепляет способность конкурировать на мировом рынке.

Hmara M. Formation of the legal provision of high-tech clusters.

The analysis of measures to improve the legal provision of high-tech clusters. The analysis of the existing legal acts of Ukraine. The measures to improve the regulatory framework of the development of cross-border clusters. It was revealed that the cluster approach is an excellent basis for the creation of new forms of pooling knowledge, stimulating the emergence of new scientific and technical fields. Reasonable that a promising direction in the development of world and Ukrainian economy is the creation of regional innovation and technology clusters - complexes enterprises (industrial companies, research centers, academic institutions, governments, community organizations) based on the geographic concentration of networks of specialized suppliers, major producers and consumers, related technological